

ÖĞRETMEN ADAYLARININ BAKIŞ AÇISIYLA TÜRKİYE'NİN COĞRAFI KONUMUNUN İNCELENMESİ

Investigation of Turkey's Geographical Location from the Teacher Candidates' Point of View

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz DEĞİRMENCI

Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi-Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

ydegirmenci@bayburt.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-3417-1775>

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi-Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute AİCUSBED 5/2 Ekim/Oktober 2019 / Ağrı

ISSN: 2149-3006

e-ISSN: 2149-4053

Makale Türü- <i>Article Types</i> :	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi- <i>Received Date</i> :	01.07.2019
Kabul Tarihi- <i>Accepted Date</i> :	30.07.2019
Sayfa- <i>Pages</i> : 91-110	 https://doi.org/10.31463/aicusbed.584902

<http://dergipark.gov.tr/aicusbed>

This article was checked by

 iThenticate

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute
AİCUSBED 5/2, 2019, 91-110

ÖĞRETMEN ADAYLARININ BAKIŞ AÇISIYLA TÜRKİYE'NİN COĞRAFI KONUMUNUN İNCELENMESİ

Investigation of Turkey's Geographical Location from the Teacher
Candidates' Point of View

Yavuz DEĞİRMENCI

Özet

Bu araştırmanın amacı, sınıf ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının bakış açısıyla Türkiye'nin coğrafi konumunu incelemektir. Araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde, sınıf ve sosyal bilgiler eğitimi bölümlerinde öğrenim gören, 128'i kadın ve 52'si erkek olmak üzere toplam 180 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Araştırma, Türkiye'nin coğrafi konumunun önemini, avantajları ve dezavantajlarını ortaya koymak amacıyla nitel araştırma yöntemine uygun olarak tasarlanmıştır. Çalışma grubunun araştırma konusu ile ilgili görüş ve düşünceleri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmış ve verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; katılımcıların büyük bir çoğunluğu coğrafi konumu bir ülke için önemli görürken, Türkiye'nin bulunmuş olduğu coğrafi konumun da ülkeye hem avantajlarının hem de dezavantajlarının olduğunu dile getirmişlerdir. Avantajları arasında üç tarafının denizlerle çevrili olması, kıtalar arasında geçiş güzergâhında yer alması, iklim ve bitki örtüsü çeşitliliğine ve önemli boğazlara sahip olması gibi nedenleri belirtirken, çıkar çatışmalarının çok yaşandığı bir konumda olmamız, sınır komşularımızla olan mevcut durum, çeşitli tehditlere açık olmak ve Ortadoğu ülkelerine olan yakınlığımızı dezavantaj olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Konum, Coğrafi Konum, Türkiye'nin Coğrafi Konumu, Öğretmen Adayı

Abstract

The aim of this study is to examine the geographical location of Turkey from perspective of classroom and social studies teacher candidates. The study was carried out with 180 teacher candidates, 128 female and 52 male, studying in the classroom teaching and social studies education departments of a state university's education faculty in the spring semester of 2018-2019 academic year. The research

was designed in accordance with the qualitative research method in order to demonstrate the importance, advantages and disadvantages of the geographical location of Turkey. The opinions of the study group were collected through a semi-structured interview form and content analysis technique was used in the analysis of the data. The majority of participants stated that geographical location is important for a country. And also they stated that there are both advantages and disadvantages of the geographical location of Turkey. While the participants stated the advantages such as being surrounded by seas on three sides, being on the transit route between the continents, having diversity of climate and vegetation and having important straits, they considered being in a position where conflicts of interest are experienced, the current situation with border neighbors, being open to various threats and proximity to Middle Eastern countries as disadvantages of our geographical location.

Keywords: Location, Geographical Location, Geographic Location of Turkey, Teacher Candidate

Giriş

Coğrafya biliminin araştırma konusunu oluşturan beş ana araştırma alanından biri olan konum (lokasyon) (Akengin, 2010: 94), öznel veya nesnel varlıkların konuşlandığı yer (Doğanay, 2017: 305) veya bir yerleşme yerinin, bölge, ülke veya yeryüzünün herhangi bir bölümünün enlem ve boylamlarıyla belirtilen yeri (İzbirak, 1986: 213; Sanır, 2000: 178; Günel, 2008: 114; Doğanay, 2017: 305) olarak tanımlanabilir. Başka bir deyişle bir yerin diğer yerlere göre durumu (Akengin, 2015:1) olarak belirtilen konum, bir ülkenin veya bir kara parçasının dünya üzerindeki yerine denir (Özey, 2004: 34). Coğrafyada özellikle siyasi coğrafya alanında önemli bir yere sahip olan konum söz konusu olduğunda matematik konum, özel konum ve coğrafi konum gibi sınıflamalar akla gelir (Akengin, 2010: 95). Konum belirlemede enlem (paralel) ve boylam (meridyen) gibi sayısal veriler kullanılıyorsa matematik konum, sayısal veriler dışında bazı özel nitelikler göz önünde tutularak konum belirlenmeye çalışılıyorsa özel konum, dünya üzerindeki bir yer hem matematik hem de özel konuma göre inceleniyorsa buna coğrafi konum denir (Özey, 2004: 34; Günel, 2008: 114; Akengin, 2010: 95; Güner, 2014: 1).

Konum veya konumla birlikte coğrafi konum her bir ülke için çok önemlidir. Konum özellikle bir evin adresine benzer. Bir insanın kimliği veya evin adresi ne kadar önemli ise bir ülkenin konumu da o kadar önemlidir (Özey, 2004: 34). Örneğin matematik konum açısından bir ülkenin ekvator veya kutup bölgesinde yer alması başta o ülkenin elverişsiz iklim kuşağında

yer almasına neden olmakta ve o ülkeyi çeşitli açılardan olumsuz olarak etkilemektedir. Bununla birlikte özel konumun da ülkeler adına olumlu ve olumsuz etkileri olduğu açıktır (Özey, 2004: 35; Akengin, 2010: 95). Bir kıtanın veya ülkenin dünya üzerindeki yeri eskiden beri bazı coğrafyacılar ve özellikle jeopolitikçiler tarafından politika ve stratejide en büyük kuvvet unsuru olarak kabul edilmiştir. Tarihi olaylar ve örneklere bakıldığında bir ülkenin konumu; dış politikasını, savunmasını ve hatta uygarlığı gibi pek çok faktörü etkilemiştir (Günel, 2008: 113). Dolayısıyla insanın coğrafya ve mekânla olan ilişkisi eskiden beri hep süregelmiştir. Nitekim bu durumu özetleyen ve İbn-i Haldun'a atfedilen "Coğrafya kaderdir" söylemine dikkat çekilerek (Akdemir ve Akengin, 2013: 2) ülkelerin bulunmuş olduğu coğrafyaların hem avantajlara hem de dezavantajlara sahip olabileceği vurgulanmaktadır (Trzcinski, 2004: Dahlman, 2004: 568; 215; Tekin ve Walterova, 2007: 84; Bağış, 2017:16).

Türkiye, coğrafi konumu itibariyle çeşitli zengin durumlara sahip bir ülkedir. Bulunduğu matematik konum özellikleri, iklimi, yer şekilleri, bitki örtüsü, toprak ve turizm özellikleri ülkenin pozitif anlamda potansiyelini artırmaktadır (Balcı, 2012: 215). Bunun yanında devletlerin dış politikaları genellikle uluslararası ilişkilere göre şekillenebileceği gibi, ülke topraklarının büyüklüğüne, biçimine ve konumuna da bağlıdır. Nitekim sınırlar, toprak, azınlık ve mülteci sorunları kıta sahanlığı, deniz hukuku, ticari antlaşmalar, küresel strateji ve güç mücadeleleri gibi hususlar ülkeler arası ilişkileri en fazla etkileyen konulardır. Bunların bütününe yakınının coğrafi faktörlere bağlı olduğu düşünüldüğünde ülkelerin buldukları coğrafyaların özelliklerinin ne derece önemli olduğu ortaya çıkmaktadır (Günel, 2008: 17). Sonuç olarak bu topraklar üzerinde yer alan Türkiye'nin bulunmuş olduğu bu coğrafyanın çok özel ve önemli bir konuma sahip olduğu açıktır (Günel, 2008: 235; Arınç, 2010: 1). Ancak çeşitli platformlarda ve farklı kişilerce sürekli dile getirilen Türkiye'nin coğrafi konumu ve bunun sonuçlarına dair açıklamalar olsa da, bu durumun geleceğin Türkiye'sini inşa edecek olan öğretmen adayları tarafından nasıl algılandığı önemli görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde, Orta Doğulu lisans öğrencilerinin gözünde bölgesel liderliğin geleceği ve Türkiye'nin durumu (Ünlü ve Eldurmaz, 2018), coğrafi potansiyelleri temelinde Türkiye jeopolitiği ve dünya siyasetindeki yeri (Kaya, 2017), Afganistan'da Türkçe öğretimi bağlamında gelişen Türkiye algısı (Nazary, 2018), Almanya'da coğrafya öğretmeni adaylarının Türkiye algısı (Taşkan, 2017), Suriye krizi sürecinde Irak basınında Türkiye algısı

(Kashoor, 2015), coğrafya öğretmen adaylarının Türkiye'nin yakın gelecekteki uluslararası ilişkilerine bakışı, bir coğrafya okuryazarlığı analizi (Demirkaya, 2015), küresel enerji eksenleri ve Türkiye'nin coğrafi konumu (Akdemir ve Kuşçu, 2012), NATO'nun yeni stratejik konsepti ile birlikte NATO içerisinde Türkiye'nin konumu (Koyuncu, 2010), coğrafya eğitimi öğrencilerinin Türk dünyası algıları, Atatürk üniversitesi örneği (Alım, 2009), dünyada değişen jeopolitik dengeler ışığında Karadeniz ve Türkiye'nin konumu (Paçal, 2007), büyük Ortadoğu projesi ve Türkiye'nin konumu (Tekkaya, 2007), küresel petrol stratejileri ve Türkiye'nin konumu (Varol, 2007), Ortadoğu açısından Türkiye'nin jeopolitik önemi (Kuşçu ve Çağlıyan, 2003) gibi önemli çalışmaların yer aldığı, ancak öğretmen adaylarının bakış açısıyla Türkiye'nin coğrafi konumunun nasıl algılandığına dair kapsamlı bir çalışmanın sınırlı olduğu görülmüştür. Dolayısıyla farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin gözüyle Türkiye'nin coğrafi konumunun mevcut durumunu ortaya koyan bu çalışmanın ilgili alana katkı sağlayacağı düşünülmekte ve gelecekte ülke adına yapılacak olan çalışmalar için önemli mesajlar vereceği umulmaktadır. Bununla birlikte araştırmada ayrıca şu alt sorulara da yanıtlar aranmıştır.

- Bir ülkenin coğrafi konumu o ülke için önemli midir, neden?
- Türkiye'nin coğrafi konumunun ülkemize sağladığını düşündüğünüz avantajları var mı? Varsa bu avantajlar nelerdir?
- Türkiye'nin coğrafi konumunun ülkemizi olumsuz etkilediğini düşündüğünüz yönleri var mı? Varsa bunlar nelerdir?
- Son olarak size bir seçim hakkı verilseydi dünya üzerinde hangi ülkede bulunmak isterdiniz, neden?

Yöntem

Türkiye'nin coğrafi konumuna yönelik öğretmen adaylarının görüşlerinin incelendiği bu araştırmada nitel yöntemlerden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Bu desen nitel çalışmalarda yaygın olarak kullanılmakla birlikte, nasıl ve niçin sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu veya olayın derinliğine incelemesine olanak tanıyan bir araştırma türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 277). Durum çalışmaları, güncel ve gerçek yaşamla ilişkili bir ya da birden fazla durumun çoklu ve bütüncül bir bakış açısıyla incelenmesine imkân tanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 277; Merriam, 2015: 50; Creswell, 2016: 97). Nitekim durum (vaka, örnek olay) çalışmaları, genel tarama modelleri ile yapılan

araştırmalara oranla daha ayrıntılı ve gerçeğe yakın bilgiler verir. Dolayısıyla olayların nedenleri ve nasılları bu desende daha kolay görülebilir (Karasar, 2012: 86). Sonuç olarak ilgili literatür, araştırma probleminin doğası ve cevabı aranan sorular dikkate alındığında bu desenin araştırma için uygun olacağı düşünülmüştür.

Çalışma Grubu

Araştırma, Türkiye’de bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören, daha önce Türkiye coğrafyası ile ilgili dersler almış, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümündeki öğrenciler ile yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bu örnekleme metodu, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına imkân tanır. Dolayısıyla bu örnekleme pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 107). Katılımcılara yönelik bilgiler tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. *Çalışma Grubuna Ait Özellikler*

Bölüm	Bayan	Erkek	Toplam
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	30	16	46
Sınıf Öğretmenliği	98	36	134
Toplam	128	52	180

Tablo 1 incelendiğinde, bu araştırma toplam 180 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte araştırmaya katılan katılımcıların yarısından fazlasını bayan öğrenciler (n= 128) oluşturmaktadır. Ayrıca araştırmada yer alan öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunu sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin oluşturduğu gözlenmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada öğretmen adaylarının Türkiye’nin coğrafi konumu ile ilgili görüş ve düşünceleri nitel araştırmada yaygın olarak kullanılan görüşme tekniği ile elde edilmiştir (Merriam, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Görüşme yapılmadan önce katılımcılara çalışmayla ilgili olarak kısa bir bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmada ulaşılan veriler, gerekli uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu

ile toplanmıştır. Bu görüşme tekniğinde sorular çoğunlukla açık uçlu olup, katılımcının algıladığı dünyayı kendi düşünceleriyle anlatmasını sağlar (Merriam, 2015). Bu işlem için katılımcılara ortalama 30 dakikalık bir zaman verilmiş ve elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak yorumlanmıştır. İçerik analizi, çeşitli kalıpları, temaları veya anlamları tespit etmek amacıyla belirli materyallerin (doküman, fotoğraf, video, ses kaydı gibi) dikkatli bir şekilde ayrıntılı ve sistematik olarak incelenip yorumlanmasıdır (Berg ve Lune, 2015: 380). Bu süreç, verilerin anlamını dışarıya aktarma işidir. Katılımcıların ne söylediği, araştırmacının ne gördüğü ve okuduğunu birleştirme ve yorumlama adımlarını içerir. Ulaşılan anlamlar, algılamalar veya içgörüler çalışmanın bulgularını oluşturur (Merriam, 2015). Dolayısıyla araştırmada ulaşılan bulgular belirli tema ve kategoriler altında toplanarak tablolarda sunulmuştur. Çalışmada gizlilik ilkelerine dikkat edilerek katılımcılara ait bilgiler yerine her bir katılımcıyı tanımlayan “öğrenci 1” “öğrenci 2” ve “öğrenci 3” şeklinde (Ö1; Ö2; Ö3) kodlamalar kullanılmıştır. Çalışmanın geçerliliği için doğruluk ve inandırıcılık önemlidir. Bu nedenle araştırma sürecine ilişkin bilgilerin paylaşarak verilere ne şekilde ve nasıl ulaşıldığının açıklanması, bu sürecin ne kadar sürdüğü ve kaç kişiyle yapıldığı, verilerin detaylı bir şekilde raporlandırılması ve katılımcı görüşlerine doğrudan alıntılar yapılarak yer verilmesi geçerlilik adına önemli görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Merriam, 2015). Araştırmanın güvenilirliği sağlamak için ise gerekli uzman görüşüne başvurulmuştur (Merriam, 2015). Çalışmada araştırmacının ulaştığı kategori ve temalar farklı bir alan uzmanına verilmiş ve ilgili uzmandan gelen dönütler sonrasında verilerin güvenilirliğini sağlamak için Miles & Huberman (1994) tarafından geliştirilen formül $[Görüş\ birliği / (Görüş\ birliği + Görüş\ ayrılığı) \times 100]$ esas alınmıştır. Sonuç olarak veriler üzerinde araştırmacı ve uzman görüşü arasındaki uyuma oranının yüksek olduğu (% 90) görülmüş ve veriler tablolarda frekans (f) ve yüzde (%) şeklinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma sürecinde öğretmen adaylarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Tablo 2’de araştırmada yer alan katılımcıların “bir ülkenin coğrafi konumu o ülke için önemli midir, neden?” sorusuna yönelik görüşleri yer almaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların, Bir Ülkenin Coğrafi Konumunun O Ülke İçin Önemli Olma Durumuna İlişkin Görüşleri

Durum	(n)	(%)
Evet, önemlidir	171	95.00
Hayır, önemli değildir	9	5.00

Tablo 2'ye göre, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu (n=171) coğrafi konumun bir ülke için çok önemli olduğunu düşünmektedirler. Toplam 180 katılımcıdan sadece (n=9)'u ise coğrafi konumun ülke için önemli olmadığı görüşünü dile getirmişlerdir. Tablo 3'te coğrafi konumun bir ülke için neden önemli veya neden önemli olmadığına dair katılımcı görüşleri yer almaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların, Bir Ülkenin Coğrafi Konumunun O Ülke İçin Önemli Olma Durumuna İlişkin Görüşlerinin Nedenleri

Tema	Kategoriler	(f)	(%)
Önemlidir	Ekonomik nedenlerden dolayı	73	40,55
	İklim ve bitki örtüsü açısından	51	28,33
	Siyasi, sosyal ve kültürel açıdan	41	22,77
	Yeraltı ve yerüstü kaynakları açısından	24	13,33
	Komşu ve diğer ülkelerle olan ilişkiler açısından	24	13,33
	Ticari açıdan	21	11,66
	Ulaşım açısından	18	10,00
	Yaşam şekilleri ve kültürel özellik açısından	15	8,33
	Turizm açısından	13	7,22
	Ülkenin her açıdan gelişimi adına	9	5,00
	Nüfus ve yerleşme açısından	9	5,00
	Tarım ve hayvancılık açısından	9	5,00
	Yer şekilleri açısından	8	4,44
	Su kaynakları açısından	8	4,44
	Askeri açıdan	8	4,44
	Savaşlar açısından	4	2,22
	Savunma ve güvenlik açısından	3	1,66
	Çünkü coğrafya kaderdir	3	1,66
	Göçler açısından	2	1,11
Doğal afetler ve çevre açısından	2	1,11	
Önemli Değildir	Ekonomik ve sosyal nedenlerden dolayı	9	5,00

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının çoğunun coğrafi konumu önemli gördükleri ve bu durumu çeşitli nedenlere dayandırdıkları görülmüştür. Coğrafi konumun bir ülke için neden önemli olduğuna dair en güçlü neden olarak katılımcılar “ekonomik nedenleri” (% 40,55) dile getirirken, en çok vurgulanan diğer başlıklar ise sırasıyla; “iklim ve bitki örtüsü açısından” (% 28,33), “siyasi, sosyal ve kültürel açıdan” (% 22,77), “yer altı ve yer üstü kaynakları açısından” (% 13,33), “komşu ve diğer ülkelerle olan ilişkiler açısından” (% 13,33), “ticari açıdan” (% 11,66), “ulaşım açısından” (% 10,00), “yaşam şekilleri ve kültürel özellik açısından” (% 8,33) ve “turizm açısından” (% 7,22) önemli olduğu durumudur. Katılımcıların çok az bir kısmı ise (% 5,00) bir ülkenin coğrafi konumunun “ekonomik ve sosyal nedenlerden” dolayı çok da önemli olmadığını belirtmişlerdir. Coğrafi konumun önem durumuna ilişkin bazı katılımcı görüşleri ise; “Coğrafi konum açısından avantajlı olan ülkelerin ekonomileri bundan olumlu etkilenir” (Ö32). “Coğrafi konum bir ülkenin ekonomisi adına önemlidir. Örneğin bir ülkenin denize kıyısı olması, önemli güzergâhların geçtiği yerde bulunması o ülkeyi ekonomik olarak olumlu etkiler” (Ö49). “Coğrafi konum ülke ekonomisine ülke ekonomide ülke geleceğine katkılar sağlar” (Ö73). “Coğrafi konum ülkenin önemini belirtir. Örneğin bir ülke coğrafi konum açısından ne kadar çok zenginliğe sahipse ekonomik açıdan da o kadar çok getiriye sahip olur” (Ö178). “Coğrafi konum bir ülkenin iklim ve bitki örtüsü çeşitliliği üzerinde oldukça etkilidir” (Ö8; Ö16; Ö103). “Coğrafi konum ülkelerin iklim ve bitki örtüsünü doğrudan etkiler. Örneğin bir ülke ekvatora yakınsa sıcak bir iklime sahip olabilirken, kutuplara yakınsa daha soğuk iklim şartlarına sahip olabilir” (Ö62). “Coğrafi konum bir ülkenin siyasi ve sosyal ilişkileri açısından önemlidir. Örneğin tarihte coğrafi konumu iyi olan devletler hep tehdit altında yaşamışlardır” (Ö1). “Coğrafi konumun özelliğine bağlı olarak yapılacak olan politikalar ve toplumsal ilişkiler bundan etkilenir” (Ö47). “Coğrafi konum, ülkenin yer altı ve yer üstü kaynaklarına sahip olması açısından önemli bir yer tutar” (Ö9; Ö23; Ö57; Ö81; Ö132). “Coğrafi konum pek çok açıdan önemli olduğu gibi su, petrol gibi çeşitli kaynaklar açısından da önemlidir” (Ö141). “Coğrafi konum ne kadar stratejik bir öneme sahipse değeri artar ve diğer ülkelere göre üstünlük kazanır” (Ö24). “Coğrafi konum ülkenin dünya sahnesinde söz sahibi olmasında ve diğer ülkelerin bakış açısını oluşturmasında önemlidir. Örneğin Ortadoğu coğrafi konum itibariyle değerli bir elmas gibidir” (Ö28). “Coğrafi konum ülkeler arası ilişkiler açısından önemlidir. Örneğin ticaret diğer ülkelere bağlı olarak gerçekleştirilir” (Ö48). “Coğrafi konum önemli

ticaret alanlarına yakınlığı açısından önemlidir” (Ö7;Ö32). “Coğrafi konum ülkenin ithalat ve ihracat ticareti açısından önemlidir” (Ö95). “Coğrafi konum nedeniyle ülkenin önemli geçitlere veya boğazlara sahip olması o ülkeye büyük katkı sağlar” (Ö5;Ö15;65). “Bunun yanında işlek limanlara sahip olması ülke gelişimini pozitif etkiler” (Ö33). “Örneğin dağlık ve engebeli bir ülke için ulaşım şartları zordur. Ancak denizlerle çevrili ve kolay ulaşılabilir imkânlarla sahipse ulaşım şartları daha kolaydır” (Ö116). “Coğrafi konum, pek çok şeyi etkilediği gibi insan yaşamını da etkiler. Örneğin insanlar bir yere yerleşirken coğrafi konumu dikkate alırlar” (Ö16). “Coğrafi konum insanların yaşam tarzlarını hatta duygu ve hayallerini bile etkiler” (Ö125). “Coğrafi konum ülkelerin turizm potansiyelini olumlu etkiler” (Ö14;Ö33;Ö82;Ö86;Ö156;Ö172). “Bir ülkenin coğrafi konumu sahip olduğu turizm alanları ve tarihi yerleriyle o ülkenin tanınması ve ekonomik olarak gelişmesi adına önemlidir” (Ö45). Sonuç olarak katılımcı ifadelerinden de anlaşılacağı üzere coğrafi konum ülkeler adına çeşitli açılardan avantajlar sağlayan bir öneme sahiptir. Nitekim bu durum katılımcıların çoğunluğu tarafından da dile getirilmiştir. Bunun yanında sayıca az olmakla birlikte coğrafi konumun önemli olmadığını belirten katılımcılar da bulunmaktadır. Bunun nedenlerini ekonomik ve sosyal gerekçelere dayandırdıkları görülmüştür. Bu katılımcılara ait bazı ifadeler ise şu şekildedir: “Coğrafi konum bir ülke için önemli olmayabilir. Çünkü gelişmiş bir ülke olduktan sonra konumun etkileri zayıflar ve dünyaya bağımlılık azalır” (Ö43). “Coğrafi konum zengin ve güçlü bir ülke için önemli değildir. Çünkü güçlü bir ekonomiye sahipse diğer ülkelere muhtaç kalmaz diğer ülkeler kendisine muhtaçtır” (Ö82). “Örneğin coğrafi koşulların olumsuz olduğu kuzeyde yer alan bazı ülkeler çalışarak ve daha fazla üreterek kendilerini geliştirmişlerdir” (Ö164). Sonuç olarak ifadelerden de anlaşılacağı üzere coğrafi konumun önemli olmadığını dile getiren katılımcılar bunu genellikle ekonomik ve sosyal nedenlere dayandırmışlardır. Tablo 4’te Türkiye’nin sahip olduğu coğrafi konumun avantajları ve dezavantajlarına ilişkin katılımcı görüşleri verilmiştir.

Tablo 4. Türkiye’nin Coğrafi Konumunun Avantajları ve Dezavantajlarına İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kategoriler	(f)	(%)
Avantajlar	Üç tarafının denizlerle çevrili olması	81	45,00
	Kıtalar arasında köprü olması	77	42,77
	İklim ve bitki örtüsü çeşitliliği sağlaması	68	37,77

	Boğazlara sahip olması	49	27,22
	Önemli ve tarihi ticaret yollarına yakın olması	31	17,22
	Turizm çeşitliliğine sahip olması	22	12,22
	Zengin yer altı ve enerji kaynaklarına yakın olması	21	11,66
	Boru hatları ve enerji koridoru	12	6,66
	Verimli tarım alanları ve topraklara sahip olması	9	5,00
	Kültür etkileşimi ve çeşitliliğine sahip olması	8	4,44
	Çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapması	3	1,66
	Balıkçılık açısından önemli potansiyele sahip olması	2	1,11
Dezavantajlar	Sınır komşularımız	45	25,00
	Stratejik bir yerde bulunmamızın oluşturmuş olduğu çıkar çatışmaları	33	18,33
	Çeşitli tehditlere açık olması	24	13,33
	Ortadoğu ülkelerine yakın olması	23	12,77
	Çeşitli enerji kaynakları ve petrole yakın olması	17	9,44
	Dağlık ve engebeli oluşu	17	9,44
	Terör ve savaş olaylarının sık yaşandığı bir coğrafyada yer alması	13	7,22
	Güvenlik ve savunma giderlerinin fazla olması	6	3,33
	Önemli stratejik kaynaklara sahip olması	6	3,33
	Göçmen ve mülteci sorunları	4	2,22
	Deprem kuşağında yer alması	4	2,22
	İklimin olumsuz etkileri	3	1,66
	Su kaynakları	2	1,11
	Kültürel yozlaşma	2	1,11

Tablo 4 incelendiğinde, Türkiye'nin coğrafi konumunun ülkemiz için hem avantajlara hem de dezavantajlara sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'nin coğrafi konumunun bu durumu karşılaştırıldığında, olumlu yönleri ile ilgili öğretmen adaylarının 12 başlık kategorisi altında daha fazla görüş belirttikleri görülmektedir. Bununla birlikte dezavantajları açısından katılımcı görüşleri 14 başlık kategorisi altında toplanmıştır. Katılımcılar, Türkiye'nin sahip olduğu coğrafi konum özelliklerinin avantajları konusunda en fazla “*üç tarafının denizlerle çevrili olması*” (% 45,00), “*kıtalar arasında köprü olması*” (% 42,77), “*iklim ve bitki örtüsü çeşitliliği sağlaması*” (% 37,77), “*boğazlara sahip olması*” (% 27,22), “*önemli ve tarihi ticaret yollarına sahip olması*” (% 17,22), “*turizm çeşitliliği*” (% 12,22) ve “*zengin yer altı ve enerji kaynaklarına yakın olması*” (% 11,66) gibi başlıkları önemli görmektedirler. Bu duruma ilişkin bazı katılımcı görüşleri ise şu şekildedir:

“Coğrafi konumun ülkemize sağlamış olduğu en önemli avantajlarından biri de üç tarafının denizlerle çevrili olmasıdır. Çünkü bu durum başta ulaşım olmak üzere birçok açıdan katkı sağlamaktadır” (Ö3;Ö9;Ö42;Ö89;Ö108). “Türkiye bulunmuş olduğu konum itibariyle Asya ve Avrupa’yı birbirine bağlayan bir köprü konumundadır” (Ö1;Ö34;Ö59;Ö73;Ö111;Ö161). “Ülkemizin sahip olduğu coğrafi konum özellikleri iklim ve bitki örtüsü açısından zengin bir çeşitlilik oluşturmaktadır” (Ö9;Ö22;Ö54;Ö95). “Coğrafi konumun sağlamış olduğu diğer bir avantaj ise hem askeri hem de ticari açıdan önemli iki boğaza sahip olmasıdır” (Ö5;Ö32;Ö51;Ö69;Ö180). “Türkiye coğrafi konumu itibariyle önemli ve tarihi ticaret yolları üzerinde bulunmaktadır. Bu da çeşitli açılardan önemli bir avantaj oluşturur” (Ö33;Ö49;Ö81). “Türkiye’nin coğrafi konum özellikleri ülke turizmini olumlu etkilemekte ve zenginlik sağlamaktadır” (Ö16;Ö33Ö;Ö56;Ö110). “Ülkemizin bulunduğu konum itibariyle zengin bazı petrol ve doğalgaz gibi kaynaklara yakın olması önemli avantaj sağlamaktadır” (Ö54;Ö89;Ö102;Ö165). Sonuç olarak öğretmen adaylarının ifadelerinden de yola çıkarak, Türkiye’nin sahip olduğu coğrafi konum özelliklerinin ülkemize farklı açılardan olumlu katkılar sağladığı söylenebilir. Ancak bunun yanında coğrafi konumun çeşitli dezavantajlar da oluşturabileceği katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Nitekim bu durumlar sıralanacak olursa “Sınır komşularımız” (% 25,00), “Stratejik bir yerde bulunmamızın oluşturmuş olduğu çıkar çatışmaları” (% 18,33), “Çeşitli tehditlere açık olması” (% 13,33), “Ortadoğu ülkelerine yakın olması” (% 12,77), “Çeşitli enerji kaynakları ve petrole yakın olması” (% 9,44), ve “Dağlık ve engebeli oluşu” (% 9,44) gibi çeşitli başlıkları önemli görmektedirler. Bununla ilgili olarak bazı katılımcı görüşleri ise şu şekildedir: “Türkiye’nin çevresinde güçsüz ve sömürülen ülkelerin olması bizi de olumsuz etkilemektedir” (Ö1). “Ülkemizin birçok ülkeye sınırı olması bizi olumsuz etkileyebiliyor” (Ö26;Ö135). “Komşu ülkelerdeki mevcut olumsuz şartlar bizi de olumsuz etkilemektedir” (Ö77). “Ülkemizin bulunmuş olduğu konum neredeyse birçok ülkenin sahip olmak istediği gözde bir yerdir. Bu nedenle çıkar çatışmalarının sık yaşandığı bir coğrafyadır” (Ö4;Ö19;Ö52;Ö53;Ö129;131;164). “Türkiye konumundan dolayı her türlü tehdide açık bir durumdadır” (Ö63;Ö79;Ö122). “Ortadoğu ülkelerine yakın olduğumuz için orada yaşanan problemler bizi olumsuz etkiliyor” (Ö7;Ö31;Ö36). “Komşularımızda yaşanan iç savaşlar bizi olumsuz etkiliyor veya orada atılan bir bomba sınırlarımıza düşebiliyor” (Ö54). “Çevremizdeki ülkeler zengin yeraltı kaynaklarına sahip olmalarından dolayı gelişmiş ülkelerin hedefi konumundadırlar” (Ö3;Ö85;Ö94;Ö172). “Ülkemizin

özellikle doğu bölgesi dağlık ve engebeli olması, başta iklim olmak üzere yerleşme, ulaşım ve diğer alanları olumsuz etkilemektedir” (Ö8;Ö22;Ö41;Ö116). Sonuç olarak katılımcı görüşlerinden de anlaşılacağı üzere Türkiye’nin coğrafi konum özelliği olumlu etkilere neden olduğu gibi bazı olumsuz etkilere de neden olduğu açıktır. Tablo 5’te öğretmen adaylarının seçim hakkı olduğunda dünya üzerinde nerede bulunmak istediklerine yönelik görüşleri verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların, Seçim Hakları Olduğunda Dünya Üzerinde Bulunmak İstedikleri Yere İlişkin Görüşleri

Ülkeler	(f)	(%)
Türkiye	116	64,44
ABD	8	4,44
İsviçre	7	3,88
Finlandiya	6	3,33
Japonya	4	2,22
Almanya	3	1,66
Fransa	3	1,66
Norveç	3	1,66
Kanada	2	1,11
İzlanda	2	1,11
Çin	2	1,11
İngiltere	2	1,11
Mısır	2	1,11
İtalya	2	1,11
BAE	2	1,11
Avustralya	2	1,11
İsveç	1	0,55
Hollanda	1	0,55
Güney Kore	1	0,55
Singapur	1	0,55
S. Arabistan	1	0,55
Vatikan	1	0,55
Filipinler	1	0,55
Venedik	1	0,55
Küba	1	0,55
Sri Lanka	1	0,55
Madagaskar	1	0,55
Papua Yeni Gine	1	0,55
Şili	1	0,55
Maldivler	1	0,55

Tablo 5'e göre katılımcıların % 64,44'ü, kendilerine bir seçim hakkı verildiğinde yine Türkiye'de, yani bu coğrafyada yaşamak istediklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni kendilerine sorulduğunda bu coğrafyanın her ne kadar zorlukları olsa da eşsiz bir zenginliğe ve güzelliğe sahip olduğunu, bu nedenle yine bu topraklar üzerinde yaşamak istediklerini vurgulamışlardır. Bunun yanında "Size bir seçim hakkı tanınsaydı bu coğrafya dışında nerede bulunmak isterdiniz?" sorusuna katılımcıların %35,56'sı Türkiye dışında bir başka ülkede bulunmak istedikleri şeklinde cevap vermişlerdir. Bu durumun nedeni kendilerine sorulduğunda ise katılımcılar, ekonomi, eğitim ve sağlık gibi çeşitli alanlarda daha iyi imkanların olması, insanlara çeşitli fırsatların sunulması, kargaşa ve kaos ortamından uzak olması ve yaşam standartlarının yüksek olması gibi nedenleri tercih sebebi olarak belirtmişlerdir.

Sonuç ve Tartışma

Türkiye, sahip olduğu coğrafi konum itibariyle tarihi süreçten günümüze kadar sürekli dikkatlerin üzerinde olduğu önemli bir coğrafyada hüküm sürmektedir. Bu coğrafyanın ülkemize sağlamış olduğu bazı avantajlarla birlikte dezavantajların olduğu da bilinmektedir. Nitekim araştırma sonuçları da incelendiğinde katılımcılar ülkeler için bulunduğu coğrafi konumu önemli görmekte ve her iki durum içinde görüşlerini dile getirmektedirler. Türkiye, coğrafi konum bakımından dünyada önemli bir yere sahiptir (Günel, 2008; Özey, 2004; Akpınar, 2005). Bu araştırma sonucuyla ilgili olarak yapılan literatür taraması sonrasında; Kaya (2017)'ya göre Türkiye'nin coğrafi konumunun ve sahip olduğu coğrafi potansiyelinin tarih boyunca siyasal, kültürel ve ekonomik yapıları etkilediği söylenebilir. Türkiye'nin coğrafi konumu üzerinde yaşayan insanları çeşitli açılardan etkileyen sonuçlar doğurmuş, hatta Anadolu'nun tarihini yapan başlıca faktörlerden biri olmuştur (Günel, 2008). Ülkemizin coğrafi konumunun olumlu etkilerine bakılacak olursa; farklı medeniyetlere beşiklik yapmış, Doğu ve Batı kültürünü sentezleyen, küresel ve bölgesel düzeyde politik seçeneği en fazla olan ülkelerden birisi (Kaya, 2017), Avrupa, Ortadoğu ve Orta Asya arasında köprü ve özellikle ulaşım açısından büyük potansiyele sahip (Korkmaz, 2012; Gökırmak, 2014), doğal, tarih, kültür, sağlık gibi çeşitli açılardan turizm zenginliği olan (Çeken, Karadağ ve Dalgın, 2007; Aydın, 2012), Doğu ile Batı arasında bir enerji koridoru (Gültekin, 2005; Akpınar, 2005; Tekin ve Walterova, 2007; Akbulut, 2008; Akdemir, 2011; Erdal ve Karakaya, 2012), kültürel mirasa sahip (Gökova, 2007) ve kültürel zenginliği yüksek (Koca ve Yazıcı, 2014), önemli ulaşım noktalarından biri

olan boğazlara sahip (Sevgi, 1988; Koday, ve diğ, 2017), tarihi ticaret yolları üzerinde yer alması (Güner, 2014), iklim, bitki örtüsü ve yetiştirilen tarım ürünlerinin çeşitliliği (Özey, 2004; Akengin, 2015) bu faktörlerin başında gelir. Ancak coğrafi konumun bu olumlu etkileri yanında olumsuz etkileri de olabilmektedir (Doğanay, 1989). Nitekim araştırma sonuçlarından yola çıkarak, Türkiye'nin coğrafi konumunda dikkat çeken olumlu etkiler yanında olumsuz etkiler de ortaya çıkaran bir özelliği de sınır komşularıdır. Bu durum zaman zaman çeşitli sorunlara neden olmaktadır (Özey, 2004; Günel, 2008). Örneğin bir ülkenin komşularının sayısı ile sınır sorunları arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. (Özey, 2004). Bununla birlikte orta doğudaki stratejik kaynaklara yakınlık ve çeşitli devletlerin çıkar çatışmaları (Günel, 2008), yasadışı göçler ve mülteci sorunları (Danış, 2004; Kara ve Korkut, 2010; Akpınar, 2010) terör sorunu (Arınç, 2010) ve çeşitli tehditlere açık olması (Günel, 2008; Arınç, 2010; Kaya, 2017) coğrafi konumdan kaynaklanan diğer sorunların başında gelmektedir. Örneğin Ortadoğu dendiğinde çoğu zaman ilk aklımıza gelen petrol, savaş, terör, çatışma, kaos ve geri kalmışlık gibi olumsuz kavramlardır (Ünlü ve Eldurmaz, 2018). Dolayısıyla Türkiye konumu itibariyle bu coğrafyada yaşanan herhangi bir durumdan en çok etkilenen ülkelerin başında gelmektedir.

Araştırmanın diğer dikkat çekici bir bulgusu ise katılımcıların seçim hakları olduğu takdirde dünya üzerinde bulunmak istedikleri yere ilişkin bulgudur. Bu bulgu sonucuna göre katılımcıların çoğunluğu yine Türkiye'de yaşamak istediklerini belirtirken, diğer ülkeleri de tercih edenlerin yer aldığı tespit edilmiştir. Türkiye haricinde diğer ülke seçenekleri incelendiğinde ABD ilk sırada gelmekte ve bunu çeşitli gelişmiş ülkeler izlemektedir. Bu bulguyla benzer şekilde Ilgın ve Hacıhasanoğlu (2006), çalışmasında katılımcılara nerede yaşamak istedikleri sorulduğunda başka ülkeleri de düşündüklerini tespit etmişlerdir. Bu çalışma bulgusundan farklı bir şekilde Gömleksiz (2007) ise üniversite öğrencileriyle yaptığı bir çalışmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (% 74,70) buldukları ülkenin haricinde başka bir ülkede yaşamak istediklerini belirtirken, benzer şekilde ise katılımcılar diğer ülke seçimi olarak en çok ABD ve gelişmiş bazı Avrupa ülkelerini tercih ettikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun tekrardan anavatanda yaşamak isteme yönündeki görüşlerine paralel olarak (Türk, Topçu ve Yaşar, 2018)'ın çalışma sonuçları incelendiğinde katılımcıların % 54,10'u gelecekte anavatanlarında yaşamayı tercih edebileceklerini dile getirmişlerdir. Başka bir çalışmada (Aykıl, 2017) ise katılımcılar Türkiye dışında yaşamak istedikleri ülkeleri belirtirken sırasıyla İtalya (% 32,1), İspanya (% 19,4) ve Almanya (%

14,1) gibi AB ülkelerini tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Sonuç olarak Türkiye kendisi için çeşitli avantaj ve dezavantajlara neden olabilecek önemli bir konumda bulunmaktadır. Nitekim bu topraklar üzerinde tarihi süreçte yaşanan ve günümüzde yaşanmakta olan olaylara dikkatlice bakıldığında bu durum açık bir şekilde görünecektir. Ancak burada önemli olan coğrafi konumun olumlu potansiyelini en iyi şekilde kullanmak ve bizim için dezavantaj olabilecek durumları ise avantaja dönüştürebilmektir. Bu da başta eğitim alanında olmakla birlikte her alanda nitelikli özelliklere sahip olmakla mümkün olabilir.

Öneriler

Araştırmada ulaşılan bulgulardan yola çıkarak şu önerilere yer verilebilir.

- Türkiye bulunduğu konum itibarıyla hem avantajlara hem de dezavantajlara sahiptir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının mevcut durumu daha iyi algılama ve anlamaları açısından çeşitli uygulamalar yapılabilir.
- Türkiye'nin konum itibarıyla mevcut durumunu ortaya koyabilecek ve öğretmen adaylarına farklı bakış açıları kazandırabilecek ulusal ve uluslararası boyutta çeşitli panel ve konferanslar düzenlenebilir.
- Türkiye'nin konum açısından sahip olduğu potansiyeli günümüzde ve gelecekte daha iyi değerlendirebilmek adına öğretmen adaylarına yönelik proje eğitimleri verilebilir.
- Türkiye'nin konum açısından sahip olduğu dezavantajlı durumları avantaja çevirmek veya mevcut durumdan daha az etkilenmek adına ülke genelinde vatandaşlara yönelik bilinçlendirici çalışmalar yapılabilir.
- Yaşadığımız coğrafyanın önemini daha iyi kavramak, olumlu ve olumsuz durumlarını daha etkili bir şekilde ortaya koyabilmek adına eğitim fakültelerinin lisans programları bu amaçla yeniden değerlendirilebilir.
- Türkiye'nin konum açısından sahip olduğu avantaj ve dezavantajlı durumlarını daha iyi analiz ederek toplumsal farkındalık oluşturmak adına topluma hizmet uygulamaları gibi dersler etkin olarak bu amaçla kullanılabilir.

Kaynakça

- Akdemir, İ. O. (2011). Global energy circulation, Turkey's geographical location and petropolitics. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 19, 71-80.
- Akdemir, İ. O. ve Kuşçu, V. (2012) Küresel enerji eksenleri ve Türkiye'nin coğrafi konumu. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 26, 82-107.
- Akdemir, İ.O ve Akengin, H.(2013). *Coğrafya biliminin tanımı, ilkeleri, konusu, bazı temel kavramları ve öğretimi*, (Edit: H. Akengin ve İ. Dölek). Genel Fiziki Coğrafya içinde (s.1-34), Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- Akengin, H. (2010). *Siyasi coğrafya, insan ve mekân yönetimi*. Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- Akengin, H. (2014). *Türkiye fiziki coğrafyası*. (Edit: H. Akengin ve İ. Dölek). Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- Akpınar, E. (2005). Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) ham petrol boru hattı ve Türkiye jeopolitiğine etkileri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 25(2), 229-248.
- Akpınar, T. (2010). Türkiye'ye yönelik kaçak işgücü göçü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 65 (3), 1-22.
- Alım, M. (2009). Coğrafya eğitimi öğrencilerinin Türk Dünyası algıları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 1303-5134.
- Arınç, K. (2010). Siyasî ve tarihî coğrafya perspektifiyle: Türkiye'nin terör sorununun analizi ve jeopolitik-jeostratejik açıdan değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 14 (2), 1-34.
- Aydın, O. (2012).Türkiye'de alternatif bir turizm; sağlık turizmi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 14 (23),91-96.
- Aykıl, L. (2017). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine yönelik görüşlerinin incelenmesi: Bir vakıf üniversitesi örneği. *Turkish Studies*. 12(35), 13-31.
- Bağış, B. (2017). İktisadiyat perspektifi üzerine: sermaye üretimi, katma değer yaratma ve bölgesel kalkınma. *İktisadiyat*, 1(1), 13-38.
- Balcı, A. (2012). Türkiye'nin coğrafi konum özelliklerini tasvire dayalı etkinliklerle öğretmeye yönelik nitel bir araştırma. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 26, 215-258.
- Berg, B. L. ve Lune H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Çeviri Edit. Aydın, H.), Eğitim Yayınevi. Konya.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev. Edit. Bütün, M. ve Demir, S. B.). Siyasal Kitabevi. Ankara.
- Çeken, H., Karadağ, L. ve Dalgın, T. (2007). A new approach in rural development: Rural tourism a theoretical study of rural tourism in Turkey. *Artvin Coruh University Journal of Forestry Faculty*, 8(1), 1-14.

- Dahlman, C. (2004). Turkey's accession to the European Union: The geopolitics of enlargement. *Eurasian Geography and Economics*, 45 (8), 553-574.
- Danış, A.D. (2004). Yeni göç hareketleri ve Türkiye. *Birikim*, 184 (185), 216-224.
- Demirkaya, H. (2015). Coğrafya öğretmen adaylarının Türkiye'nin yakın gelecekteki uluslararası ilişkilerine bakışı: Bir coğrafya okuryazarlığı analizi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(3), 57-86.
- Doğanay, H. (1989). Türkiye'nin coğrafi konumu ve bundan kaynaklanan dış tehditler. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*. 10 (58), 9-69.
- Doğanay, H. (2017). *Coğrafya bilim alanları sözlüğü*. (Edit. N. T. Altaş). 2. Baskı. Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- Erdal, L. ve Karakaya, E. (2012). Enerji arz güvenliğini etkileyen ekonomik, siyasi ve coğrafi faktörler. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 31(1), 107-136.
- Gökırmak, H. (2014). Türk hava yolları'nın havacılık sektöründeki konumu. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*. 2(4), 1-29.
- Gökovalı, U. (2007). Coğrafi işaretler ve ekonomik etkileri. Türkiye örneği. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 21(2), 141-160.
- Gömlüksiz, M. (2007). Kırgızistan üniversite gençliği ne düşünüyor? Ne bekliyor? *ICANAS 38 Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 10-15 Eylül. Ankara.
- Gültekin, B. (2005). Türkiye'nin Uluslararası İmajında Yükselen Değerler ve Eğilimler. *Selçuk İletişim Dergisi* 4(1), 126-140.
- Günel, K. (2008). *Coğrafyanın siyasal gücü*. Çantay Kitabevi. İstanbul.
- Güner, İ. (2014). *Türkiye coğrafyası ve jeopolitiği* (Edit: Yazıcı, H. ve Koca N.) içinde: Türkiye'nin coğrafi konumu, sınırları ve jeopolitiği. Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- İlgın, C. ve Hacıhasanoğlu, O. (2010). Göç aidiyet ilişkisinin belirlenmesi için model: Berlin Kreuzberg örneği. *İTÜ Dergisi*. 5(2), 59-70.
- İzıbrak, R. (1986). *Coğrafya terimleri sözlüğü*. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.
- Kara, P. ve Korkut, R. (2010). Türkiye'de göç iltica ve mülteciler. *Türk İdare Dergisi*, 467, 153-162.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayıncılık. Ankara.
- Kashoor, A.A. (2015). Suriye krizi sürecinde Irak basınında Türkiye algısı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi üniversitesi. Sosyal bilimler enstitüsü. Ankara.
- Kaya, F. (2017). Coğrafi potansiyelleri temelinde Türkiye jeopolitiği ve dünya siyasetindeki yeri. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3(2), 1-14.

- Koca, N. ve Yazıcı, H. (2014). Coğrafi faktörlerin Türkiye ekmek kültürü üzerindeki etkileri. *Turkish Studies*. 9(8), 35-45.
- Koday, Z., Koday, S. ve Kaymaz, Ç.K. (2017). Dünyadaki bazı önemli boğazlar ile kanalların coğrafi özellikleri ve jeopolitik önemleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 21(3), 879 – 940.
- Korkmaz, O. (2012). Türkiye’de gemi taşımacılığının bazı ekonomik göstergelere etkisi. *Business and Economics Research Journal*. 3(2), 97-109.
- Koyuncu, H. (2010). NATO’nun yeni stratejik konsepti ile birlikte NATO içerisinde Türkiye’nin konumu. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atılım üniversitesi. Sosyal bilimler enstitüsü. Ankara.
- Kuşçu, V. ve Çağlayan, A. (2003). Ortadoğu açısından Türkiye’nin jeopolitik önemi. *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*. 1(2), 131-150.
- Merriam S.B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.) Nobel Yayıncılık. Ankara.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded source book (2nd Ed.)*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Nazary, K. (2018). Afganistan’da Türkçe öğretimi bağlamında gelişen Türkiye algısı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya üniversitesi. Eğitim bilimleri enstitüsü. Sakarya.
- Özey, R. (2004). Dünya ve Türkiye ölçeğinde siyasi coğrafya. Aktif Yayınevi. İstanbul.
- Paçal, B. (2007). Dünyada değişen jeopolitik dengeler ışığında Karadeniz ve Türkiye’nin konumu. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul üniversitesi. Deniz bilimleri ve İşletmeciliği enstitüsü. İstanbul.
- Sanır, F. (2000). *Coğrafya terimleri sözlüğü*. Gazi Kitabevi. Ankara.
- Sevgi, C. (1988). Jeopolitik ve jeostratejinin tarihsel gelişimi açısından Türkiye’nin stratejik konumu. *Ege Coğrafya Dergisi*, 4(1), 214-249.
- Taşkan, C. (2017). *Almanya’da coğrafya öğretmeni adaylarının Türkiye algısı (Bayreuth üniversitesi örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü. İstanbul.
- Tekin, A. ve Walterova, I. (2007). Turkey's geopolitical role: the energy angle. *Middle East Policy*, 14 (1), 84-94.
- Tekkaya, D. (2007). Büyük Ortadoğu projesi ve Türkiye’nin konumu. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atılım üniversitesi. Sosyal bilimler enstitüsü. Ankara.
- Trzcinski, K. (2004). The significance of geographic location for the success of territorial secession: African example. *Miscellanea Geographica* (Warsaw), 11, 207-217.

- Türk, M.S., Topçu, Z. ve Yaşar, H.N. (2018). Türkiye’de öğrenim görmeye yeni başlayan yabancı uyruklu üniversite öğrencilerine yönelik softpower araştırması: Gazi üniversitesi örneği. *Turkish Studies*. 13(19), 1843-1866.
- Ünlü, M. ve Elduramaz, T. (2018). Orta Doğu’lu lisans öğrencilerinin gözünde bölgesel liderliğin geleceği ve Türkiye’nin durumu. *International Journal of Geography and Geography Education*, 38, 69-90.
- Varol, C. (2007). Küresel petrol stratejileri ve Türkiye’nin konumu. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul ticaret üniversitesi. Sosyal bilimler enstitüsü. İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin yayıncılık. Ankara.

